

Na een loopbaan van meer dan dertig jaar aan de RUG keerde **Franck Smit** tijdelijk terug naar waar het voor hem begon: het Universiteitsmuseum. Als afscheidsgeschenk maakte hij een koffietafelboek over de rijke collectie van het museum.

Vier eeuwen panorama van de wetenschap

Wat hebben 's werelds eerste elektrische voertuig, een vergeten mosasaurusbotje en de eerste pedelstaf van de RUG met elkaar gemeen? Ze zijn allemaal terug te vinden in de collectie van het Universiteitsmuseum Groningen én ze zijn opgenomen in *Universiteitsmuseum Groningen – panorama van de wetenschap*.

Dit is het boek dat Franck Smit nog wilde maken voor hij met pensioen zou gaan. Daartoe keerde hij in 2021 terug als conservator van het museum, de functie die hij van 1990 tot 2002 ook al vervulde. Zijn pensioen heeft Smit echter nog even voor zich uitgeschoven. Sinds het vertrek van de vorige directeur, afgelopen jaar, heeft Smit diens taken overgenomen tot er een opvolger is gevonden.

Televisieprimeur

Om het boek zo toegankelijk mogelijk te maken koos Smit voor een eenvoudige opzet: sla het open en je ziet één of twee foto's van een bepaald object – het boek telt er 79 – met ernaast een begeleidende tekst die het verhaal achter dat object vertelt. Een koffietafelboek dus, dat naar hartenlust grasduint in de collectie van het museum: historische instrumenten, wetenschappelijke objecten, maar ook voorwerpen die de geschiedenis van de RUG en de studentencultuur illustreren.

'Kijk, we hebben hier een aantal televisieprimeurs gehad met de eerste volledig mobiele tv-apparatuur', zegt Smit als hij zijn boek – dik, groot, vierkant en hardcover – op een willekeurige pagina openslaat. In 1953 werden in hartje Groningen vanaf een aanhanger achter een rijdende auto opnamen gemaakt

Franck Smit (1956)

studeerde geschiedenis aan de RUG. Hij werkte bij uitgeverij Walburg Pers en het Drents Archief voordat hij in 1990 conservator van het Universiteitsmuseum Groningen werd. Vanaf 2002 bekleedde hij verschillende functies aan de RUG op het gebied van fondsenwerving en valorisatie. Sinds 2021 is hij weer conservator van het museum, sinds vorig jaar ook directeur.

Universiteitsmuseum Groningen – Panorama van de wetenschap

WWW.KLEINEJUL.NL € 30,00

die live te zien waren in een tent in de Rode Weeshuisstraat. Smit: 'Daarin heeft de latere professor in de natuurkunde Hendrik de Waard een belangrijke rol gespeeld.' Op zijn zestiende, in 1938, had hij al een televisie gebouwd, blijkt uit de begeleidende tekst van stadshistoricus Beno Hofman.

De teksten zijn behalve door Smit en zijn redactieteam – collectiebeheerder Jan Waling Huisman, conservator Sieger Vreeling en oud-museumdirecteur Arjen Dijkstra – geschreven door gastauteurs: experts op het gebied waarop het object betrekking heeft. Zo schreef hoogleraar trekvoegecologie Theunis Piersma over een vogeltrekzender en hoogleraar arctische archeologie Lourens Hacquebord over een ijsmuts die op Nova Zembla is opgegraven.

Prent Johan Huizinga

Met één bijdrage is Smit bijzonder in zijn nopjes: die van Wim Koops. 'Ik heb een lijst gemaakt van objecten bij wie ik een auteur moest vinden, maar soms ook andersom. Ik wilde bijvoorbeeld heel graag dat Wim een stukje zou schrijven over de historicus Johan Huizinga. Koops is de oud-bibliothecaris van de universiteit en was tegelijkertijd ook de conservator van het museum. Hij was al bijna 65 toen ik hem in 1990 opvolgde. Hij is nu 97, nog heel helder en wilde graag iets over een prent schrijven die Huizinga in 1892 heeft gemaakt voor een almanak van Vindicat.'

Smit kan verder blij worden van wat je het alledaagse van baanbrekende wetenschap zou kunnen noemen. Neem de ponsjes die Frits Zernike in de jaren dertig van de vorige eeuw eigenhandig met een draaibank ver-

Prent Johan Huizinga voor almanak Vindicat

vaardigde om een fasecontrastmicroscop te bouwen. 'Die ponsjes zijn maar drie, vier centimeter groot en zaten in een enveloppe dat weer in een sigarendoosje zat. Dat toont heel mooi dat hij een wetenschappelijk knutselaar was. Zijn Nobelprijs had hij eraan te danken dat hij én theoretisch én praktisch heel sterk was.'

Donderkerkje

Panorama van de wetenschap is een boek waarin je heerlijk kunt bladeren en blijven hangen. Bij het donderkerkje van hoogleraar Jacobus Uilkens bijvoorbeeld. In het eerste kwart van de negentiende eeuw zette hij zich ervoor in op boerderijen, molens en torens bliksemafleiders te laten installeren. Met een houten model van een kerkje gaf hij demonstraties over de werking. De kerktoeren was voorzien van een messing spits, waarop hij met een elektriseermachine een vonk liet overspringen. Dankzij de aarding van de torenspits kon de bliksem niet inslaan, maar als Uilkens de aardende koperdraad onderbrak en boven een bakje buskruit liet hangen, stortte het uitklapbare kerkje door de ontploffing in.

Waar vele boeren het nut van deze vinding inzagen, bleek de stad Groningen hardleers: tot twee keer toe moest de bliksem inslaan in de Martintoren voordat die eindelijk werd voorzien van een bliksemafleider.

Erfgoed van de RUG

Hoe interessant ook, Smit ziet een groter belang voor zijn boek. 'In tentoonstellingen in het museum zijn natuurlijk veel objecten uit de collectie te zien en geven we ook altijd informatie over de collectie waaruit

ze komen of over de hoogleraar die ze verzameld heeft. Maar dat zijn steeds fragmenten, er was nergens een samenvatting van de hele geschiedenis van het museum en wat het heeft aan collecties.'

Dat is volgens Smit belangrijk om het erfgoed van de RUG onder de aandacht te brengen. 'Voor mij is het boek ook duidelijk bedoeld om binnen de universiteit een visitekaartje van het museum af te geven en het meer bekendheid te geven. Ik kom geregeld mensen tegen die bij de universiteit werken, maar niet weten dat er een universiteitsmuseum is. Die hoeven er niet per se belangstelling voor te hebben, maar het is jammer als ze niet weten dat het er is.'

Echt groot museum

Dat doet de vraag rijzen of er binnen de universiteit genoeg aandacht is voor haar erfgoed. 'Dat vind ik wel. Ik merk dat de leden van het College van Bestuur het leuk vinden en mijn boek veel uitdelen. Maar zij zijn voorbijgangers, dus het erfgoed zou veel meer in het DNA van de universiteit moeten zitten. Het is belangrijk te laten zien wat er aan de RUG voor bijzondere dingen gebeuren, wat er wetenschappelijk wordt bereikt, wat wetenschappers bezighoudt, al meer dan vierhonderd jaar. Dat kan ook. Sommige universiteiten bouwen echt grote universiteitsmusea. Dat zou voor ons ook mooi zijn, omdat we van die honderdduizend voorwerpen dan veel meer zouden kunnen laten zien. We hebben altijd al een wat kleiner museum gehad dan andere universiteiten. Het zou mooi zijn dat als er een oud lab vrijkomt in de binnenstad wij daar in mogen.'